

অনন্ত কল্লোল

কবিতা

পূজনীয়-শ্রীযুক্ত ন. ক. ওলুভদ্রা
দেবর্ন উদ্যম

শশীমোহন দাস

পরিবেশক

নবীন প্রকাশন

বরপেটা : অসম

অনন্ত-কল্লোল

(কবিতা)

বচনা কাল : ১৯৮০—১৯৮২ ইং

প্রকাশক :

নবীন প্রকাশন

হকে শ্রীমতী পূর্ণিমা দাস

বৰপেটা : অসম

প্রথম প্রকাশ:

চেপ্তেম্বৰ, ১৯৮২ ইং

পৃষ্ঠাবাদ— ৫৩৩-৩৪

লিখকৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত ।

বেদুপাতৰ শিল্পী:— শ্রীযুত ভগবান চন্দ্ৰ পাঠক

মুদ্রাকৰ:

হাফিজ উদ্দিন দেৱান

আজান প্রেছ,

বৰপেটা : অসম

মূল্য— ৬.০০ টকা

ANANTA KALLOL—is a collection of verses of various thoughts such as—lyrical, social distress, Patriotical and revolutionary etc. composed by Shahi Mohan Das and published by Purnima Das on behalf of Nabin Prakashon, Barpeta. 1st edition—September 1982. Price : Rs. 6.00 (Rupees six only).

॥ প্রথম : প্রতিধ্বনি তবঙ্গ ॥

ঃ প্রামাণিক ::

সামগ্রিক সৃষ্টিৰ গভীৰতা মোৰ উপলব্ধিৰ উৎকর্ষ। সেয়েহে অনুসন্ধিৎসু পাঠক সকলৰ হাতত মোৰ এই কবিতাৰ বৌদ্ধিক সার্থকতাৰ বিচাৰৰ ভাৰ অৰ্পণ কৰিছো।

কবিতাৰ বিষয়বস্তুৰ বাচনিলৈ নগৈ আঙ্গিকৰ কলাত্মক বীতিৰ উপকৰণৰ কালৰ পৰা এই সংকলনৰ কবিতা সমূহ যুগ উত্তৰণৰ আঙ্গিকেৰে তিনি পৰ্য্যায়ভুক্ত। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত আধুনিক বা সাম্প্রতিক কবিতাৰ তীব্র আনুপূৰ্বিক বিবৰণ সত্ত্বেও মোৰ নিজস্ব মননশীলতাবে আনুগত্যৰ এই প্রয়াস মাত্র।

॥ প্রথম : প্রতিধ্বনি তবঙ্গ ॥

অসমীয়া কবিতাৰ বহুল পথাৰখনত অতীত, বৰ্তমান আৰু ভবিষ্যত কালৰ কাব্য-সংবেদনশীলতাই পৰশলতা বা লভিবখোজা মোতত সাম্প্রতিক আত্ম-প্রকাশিত আৰু ভবিষ্যতৰ চিদাঙ্গ উপকৰণে— এই তবঙ্গৰ কবিতাত মোৰ ভাবাবেশ।

॥ দ্বিতীয় : মধ্যাহ্ন তবঙ্গ ॥

এই ভাগত—অমূল্য বৰুৱা (১৯২২), হেম বৰুৱা (১৯০১) ৰ পৰা শ্রীদিনেশ গোস্বামী (১৯৩৬), শ্রীৰবীন্দ্র চৰকাৰ (১৯৪৩) আদি দীৰ্ঘ-দৰ্শক কবিৰ কাব্য-আন্দোলনৰ বৰ্ণাত কলা-শৈলীৰ শুভ আবেশ উপকৰণ মোৰ আদৰ্শ।

অতীত অন্তর্দৃষ্টিৰে এই পৰ্বৰ কবি—কমলাকান্ত ভট্টাচার্য্য (১৮৫৩), গোলাপ চন্দ্ৰ ভূঞা (১৮৭০), হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী (১৮৭২), বমানন্দ চৌধুৰী (১৮৮৭)ৰ পৰা গণেশচন্দ্ৰ গগৈ (১৯০৭) আদিৰ ভাবানুসঙ্গিক কাব্য আঙ্গীকৰ বৈশিষ্ট্যৰ প্ৰয়াস এই তবঙ্গত মোৰ অৱলম্বন।

গতিশীলতা কবি সকলৰ অন্তঃপ্ৰবাহ হৃদয় প্ৰতিভাৰ কাব্য-সম্ভাৱনাৰ তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ উত্তৰণ।

আশা কৰিছো, অসমীয়া কাব্য জগতত অভিনৱ উপকৰণৰ অষ্টি-মূলভ ৰচনাৰে সূৰ্য্যস্নাত দিনৰ গৌৰবোজ্জ্বল উত্তৰোত্তৰ বৃদ্ধি বিবৰ্তন। *

প্ৰণত—

শশী দাস

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ

মোৰ প্ৰচেষ্টাৰ বিভিন্ন দিশত যোগ্যতাৰে আপ্যায়িত কৰা বাবে এই সকল সজ্জনলৈ সেৱাৰে শ্ৰদ্ধা নিবেদিলোঁ—

সাহিত্যিক পেঞ্চনাৰ শ্ৰীযুত অৰ্জুন চন্দ্ৰ দাস, সাহিত্যিক-উপন্যাসিক শ্ৰীযুত তিলক দাস, বিজ্ঞ-সমালোচক শ্ৰীযুত বাম গোস্বামী, পূজনীয় কাৰ্য্যবাহী অভিযন্তা মহোদয় শ্ৰীযুত মিত্ৰদেৱ মহন্ত, সাহিত্যিক শ্ৰীযুত দীনেশ দাস, শ্ৰীযুত অক্ষয় কুমাৰ মিশ্ৰ, সাহিত্যিক-সাংবাদিক এম, ইলিম উদ্দিন দেৱান আৰু আজান প্ৰেছৰ কৰ্মী বৃন্দলৈ।

বিনীত—

শশী দাস।

চিন্তাশীল, সুদক্ষ সাহিত্য সমালোচক জীবন্ত বাম গোস্বামী
(কেন্দ্ৰীয় গ্ৰন্থাগাৰিক : অসম) দেৱৰ

অভিযত

(১)

শ্ৰীশশী মোহন দাসৰ কবিতাৰ সংকলন “অনন্ত-কল্লোল” হাতে
লিখা অৱস্থাত পঢ়িবলৈ পাইছো। ইতিমধ্যে শ্ৰীদাসে কবিতাৰ
কিতাপ এখন ছপা কৰি উলিয়াইছে, নাম “জ্যোতিস্ময়ী”।

মানুহৰ কবিতা লিখা এটা নিৰ্দ্ধাৰিত বয়স আছেনে নাই মই
নাজানো। সাধাৰণতে বোলে ত্ৰিশ আৰু অতি বেছি ছবিছব
ভিতৰতে বচনা কৰা কবিতা সমূহতে কবি-গ্ৰন্থৰ স্বত্বসত্তা আৰু
উদ্ধাপনা বেছি প্ৰকট হৈ উঠে। সৃষ্টি সুলভ আলেখ্য বচনাত
যোধকবো সেই বাবেই ডেকাকালছোৱাত কবি সকলে তেওঁলোকৰ কবিতাক
নিয়োগ কৰে। তেওঁলোকে ভাৱনিষ্ঠতাৰে কবিতা লিখে আৰু বহু
নতুনত্বৰ প্ৰবৰ্তন কৰে। শ্ৰীশশী মোহন দাসৰ ক্ষেত্ৰটো এনে এটা
কথাকে মই অনুমান কৰিছো। তেওঁ লিখা কবিতা বোৰ পঢ়িলে
ভাব হয়, তেওঁ যেন মাতৃ-ভাষা মাতৃ ভূমি আৰু লগতে অসমীয়া
জাতিটোক গভীৰ অনুৰাগেৰে ভাল পায়, শ্ৰদ্ধা কৰে। অন্যায় অবিচাৰত
তেওঁৰ কবি হৃদয় মৰ্মান্তিক বেদনাৰে ভাৰাক্ৰান্ত। সংগ্ৰামী দেশ প্ৰেমৰ
চেতনাৰ লগত তেওঁৰ সত্তা উদ্ভাসিত হৈছে।

আলোচিত “অনন্ত-কল্লোল” পুথিখনত চল্লিছটা কবিতা
সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে আৰু “প্ৰতিধ্বনি তবঙ্গ,” “মধ্যাহ্ন তবঙ্গ,”
“তমসা তবঙ্গ” নামেৰে তিনিটা স্তবত কবিতা কেইটা বিভক্ত কৰিছে।
এই বিভাজনৰ মাজেদি কবি দাসে হয়তো তেওঁৰ কবিতাই প্ৰকাশ কৰা
বিভিন্ন ধাৰা ব্যক্ত কৰিছে : সেই বিষয়ে আমি স্থানিষ্ঠ নহয়।

অৱশ্যে আমাৰ ধাৰণা, দাসৰ কবিতা কেইটাই বিভিন্ন বিষয়কে সামৰি
পাঠকক বসন্তাদনৰ বাবে ৰূপলাভ কৰিছে। কবিৰ মনত উদ্বেলিত
কলনাই কেতিয়াবা মৰ্মভেদী বেদনাৰ সৃষ্টি কৰিছে, কেতিয়াবা
অপ্ৰত্যাশিত কবিৰ মন ব্যাকুল হৈ পৰিছে, কেতিয়াবা তেওঁৰ মন-প্ৰাণ
উত্তোজিত হৈ বিদ্ৰোহৰ ভাবোচ্ছাস প্ৰকাশ পাইছে।

উদাহৰণ স্বৰূপে কব পাৰি যে “এই যাত্ৰা কাৰ বাবে ?”
“মই এজন সৈনিক” “ৰাজ আলিৰ ধূলি” “অন্য এদল পাণ্ডবৰ
চকুলো” আদি কবিতাত কবিৰ বিষাদ-হৃদয়ৰ মাজেদি এক উত্তেজনাৰ
ভাব ফুটি ওলাইছে। কবিৰ এই ভাব বিতৃষ্ণাৰ মনোভাব। সামাজিক
ভয়াবহতাত কবি হয়তো ক্ষুব্ধ হৈছে আৰু এটা খঙৰ মনোভাৱত
তেওঁৰ মন উথলি উঠিছে। সেইদৰে “পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান”
এটা কৰুণ ঘটনাৰ চিত্ৰ। অন্যায় অবিচাৰে কবিৰ মনত শোকৰ
চাপেলাই অভিভূত কৰিছে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱ, মহাত্মা গান্ধী,
অম্বিকাগীৰি, বিষ্ণুৰাভা, ভূপেন হাজৰিকা, শ্ৰেয়স লাল চৌধুৰী
প্ৰভৃতিক প্ৰনিপাত জনাই কবিয়ে আশীৰ্বাদ বিচাৰিছে, জনসাধাৰণক
বিষাদৰ কৰুণ ক্ৰন্দনৰ পৰা ৰক্ষা কৰি আশাৰ পথ উজ্জ্বল
কৰিবলৈ। সাংস্কৃতিক উৎসাহ উদ্ধাপনাবে কবিয়ে বিষাদ দূৰ কৰিব
খোজে। ‘ৰাজনীতি’ কবিতাত সমকালীন জীৱনৰ ব্যাভিচাৰ, ভণ্ডামি,
মানসিক অধঃপতন প্ৰভৃতি তিবক্ষাৰ কৰা হৈছে। দেশসেৱাৰ বন্দনায়ো
কবিতাৰ বিষয়বস্তু হোৱা আমি লক্ষ্য কৰিছো, কবি কিন্তু আশাবাদী।
মানব কল্যাণত কবিৰ আস্থা প্ৰবল মানুহৰ মনক সুখ, শান্তি আৰু
আনন্দৰ নিকেতনৰে ভৰপূৰ কৰিবলৈ কবিৰ আগ্ৰহৰ সীমা নাই।
মুঠতে কবিতা সংকলন খন পঢ়িলে যেই কোনো পাঠকে বস পাব।
ক্ষুদ্ৰ হলেও ইয়াৰ পৰিচয়, সাৰ্থক হব বুলি আমি ভাবিব পাৰো।

বাম গোস্বামী

গুৱাহাটী

তাং - ৮/১২/৫১

পবন শ্রদ্ধাভাজন মহাশয় শ্রীযুত মিত্রদেব মহন্ত দেবৰ

—:অভিমত:—

(২)

বৰপেটা নিবাসী শ্রী শশীমোহন দাসৰ “ অনন্ত কল্লোল ” নামৰ কবিতাৰ পুথিখনি হাতেলিখা অৱস্থাতে ওপৰে ওপৰে এবাৰ চকু ফুৰোৱা হ’ল। ভাৱৰ পৰিপূৰ্ণতা বিচাৰি কবি নিজে কাব্যিক চিন্তাবে নিবিড়ভাৱে নিমগ্ন। প্ৰতিটো কবিতা অৰ্থ সমৃদ্ধ কৰিবলৈ কবিয়ে প্ৰয়াস কৰিছে আৰু কবিৰ সাধনাবে ভাৱ সাগৰত কল্লোলিত স্তৰে সাৰ্থকতা বিচাৰি নিশ্চয় এমুঠি কবিতাতে প্ৰকাশ কৰিবলৈ মন কৰিছে। কবিৰ ভাৱৰ মাজত দেশ আৰু জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধাৰ চিন্তাৰ লগতে আজিৰ সমাজ জীৱনৰ উৎকট মোহত নিৰুদ্ধ ভাৱেৰে পৰিগণিত নিসহায় সমস্যা ৰাজ্যৰ কপটো যন্ত্ৰণাদায়ক হিচাপে ভূমুকি মাৰিছে। চাকৰি জীৱনৰ দায়িত্বৰ মাজত শ্রীদাসৰ সাহিত্য-চৰ্চা নিশ্চয় প্ৰশংসনীয়। কবিৰ এনে মৰ্মস্পৰ্শি কাৰ্য্যই ৰাইজৰ পৰা সমাদৰ লাভ কৰিলে অত্যন্ত সুখী হম।

শ্রীমিত্ৰদেব মহন্ত

কাৰ্য্যবাহী অভিযন্তা

বৰপেটা নলী প্ৰথা সংগ্ৰহ

বৰপেটা

২৩/৭/৮২ ইং

সাহিত্যিক পেন্সনাবশ্রীযুত অজ্জুন চন্দ্ৰ দাস দেবৰ

মৰমসনাঃ— : অভিমত :

(৩)

শ্রীমান শশীমোহন দাস বোপাৰ দ্বাৰা ৰচিত “অনন্ত কল্লোল” নামৰ হাতেলিখা কবিতাৰ পুথিখনি চকুফুৰাই চোৱা হ’ল। লেখকৰ কবিতা ৰাজিয়ে ক্ৰমান্বয়ে উচ্চমান বিশিষ্ট ৰূপ লবলৈ সক্ষম হোৱাত সন্তোষ পাইছোঁ। আশাবৰ্ত্তাভৱিষ্যতলৈ তেওঁ এগৰাকী মহকবি ৰূপে পৰিগণিত হব। ইতি—

শ্রীঅজ্জুন চন্দ্ৰ দাস

বুলাবনহাটী, বৰপেটা।

২৪/১০/৮০ ইং

শ্রীযুত দীনেশ দাসৰ অভিজ্ঞতা পুষ্ঠ

:অভিমত:

(৪)

মৰমৰ শশী দাস,

ভাল লাগিছে, আপোনাৰ সৃষ্টিশীল চিন্তা দেখি।

সৃষ্টি কৰাৰ জোখাৰে অভিজ্ঞতা মানুহৰ প্ৰায়েই থাকে, কিন্তু অভিজ্ঞতা আৰু উপলদ্ধিৰ সকলো কথাৰে মানুহে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। কবি বা সাহিত্যিকৰ প্ৰাৰম্ভিক দুখ তাতেই। আপোনাৰ উদ্দীপ্ত অনুভূতিত কিঞ্চিত বাধা থাকিলেও, কবলগীয়া ধিনিক প্ৰকাশ কৰিব পাৰিছে। কাব্যিক চিন্তা-চৰ্চাত সকলোৰে উত্তৰণৰ জখলা বগাব লগা হয়। আপুনিও উত্তৰণৰ পথত অগ্ৰসৰ। বিশেষকৈ আপোনাৰ এই স্মাৰক বহন কৰিছে—‘এই যাত্ৰা কাৰ বাবে’ ‘আমাক মুক্তি লাগে’ ‘নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছেঁ মই’ আদি কবিতাই। ভাব অনুযায়ী ভাষা আৰু প্ৰাঞ্জল হ’লে অসমীয়া কাব্যাকাশত আপোনাৰ স্থান প্ৰোজ্জ্বল হব।

মৰম আৰু শুভেচ্ছাৰে—

দীনেশ দাস

কাহিবাবী গাওঁ: বৰপেটা।

২৬/১১/৮০ ইং

অনন্ত কল্লোল

স্বৈৰিণী?

আত্মকৃত

—ঃ সত্য কথনঃ—

—ঃ প্রতিধ্বনি তবঙ্গঃ—

এক আজলি অগ্নি-শিখা ॥ ১৩ ॥

এই যাত্রা কাব বাবে ॥ ১৪ ॥

এখন আকাশ লাগে ॥ ১৬ ॥

পোহবব ঢৌ ॥ ১৭ ॥

বাজ-আলির ধূলি ॥ ১৮ ॥

সূর্য উঠার সময় ॥ ২০ ॥

অন্য এদল পাণ্ডুর চকুলো ॥ ২১ ॥

বজ্রবত মোর ধূসর বাতি ॥ ২৩ ॥

পুরতি নিশার ছলীয়াজান ॥ ২৪ ॥

অবলুপ্তি : নির্যাস ॥ ২৫ ॥

বিদায় : অবিবাহ ॥ ২৭ ॥

অনুভব ॥ ২৮ ॥

জীবনব প্রত্যয় ॥ ২৯ ॥

রাজনীতি ॥ ৩০ ॥

বিহঙ্গম উচ্ছ্বাস ॥ ৩২ ॥

নিদ্রাব কোলাত শুই আছে মই ॥ ৩৩ ॥

সীমাব মণিরন্ধ ॥ ৩৪ ॥

ঈশ্বর তুমিও কান্দা ? ॥ ৩৫ ॥

ঈশ্বর তুমি সাবে থাকা ? ॥ ৩৬ ॥

আমাক মুক্তি লাগে ॥ ৩৭ ॥

মহাত্মা গান্ধী ॥ ৩৯ ॥

নতুন যুগব রাজপথ ॥ ৪০ ॥

নতুন প্রগতি ॥ ৪১ ॥

—ঃ মধ্যাহ্ন তবঙ্গ :—

পৃথিবীৰ কবিতা ॥ ৪২ ॥

নতুন ভাৰত গঢ়াৰ সপোন ॥ ৪৩ ॥

মোৰ কল্পনাৰ দেশ ॥ ৪৪ ॥

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ॥ ৪৫ ॥

বিশ্ব-মাতৃ-মহালয়া ॥ ৪৭ ॥

প্রত্যাশীত শঙ্কৰদেৱ ॥ ৪৮ ॥

স্মৃতি-ৰেখা ॥ ৫০ ॥

মই এজন মৈনিক ॥ ৫১ ॥

স্বপ্না—সত্তা—শ্ৰীভূপেন দা ! ॥ ৫৩ ॥

—ঃ তমসা : তবঙ্গ :—

মঙ্গল উকলি বাজে ॥ ৫৫ ॥

ভাষা-জননী : সাধক : এবাৰ প্ৰণিপাত ॥ ৫৬ ॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ ॥ ৬২ ॥

বিহুৰ পেপাৰ শূৰ ॥ ৬৪ ॥

যাহুকৰ ॥ ৬৭ ॥

অসম কেশৰী : স্মৃতি-তপন ॥ ৬৯ ॥

ককা-নীলমণি : সত্তা-গুণ-মণি ॥ ৭২ ॥

অ' মোৰ নিছলা দেশ ॥ ৭৪ ॥

ভৃগু ॥ ৭৬ ॥

মন্ত্ৰ ॥ ৭৭ ॥

(প্ৰতিধ্বনি তবঙ্গ)

এক আঁজলি অগ্নি-শিক্ষা

এক আঁজলি তোমাক
অগ্নি-শিখা দিলোঁ উপহাৰ
যত অনাদৃত মানুহৰ হিয়া ভগা জীৱনৰ
বেদনা আহত শূৰ শুনোঁ মুক্তিৰ গুৰু
অতিভুত দুৰ্ব্বহ ভীৰ, অধিকাৰ বিচাৰত
বিৰাম বিহীন পণ বাত্ৰা অবিচল ।

এক আঁজলি তোমাক
অগ্নি-শিখা দিলোঁ উপহাৰ
যত ভঙা গঢ়াৰ আছে অগ্নি-উত্তাপ অজীকাৰ ;
পৰিচিত অপৰিচিত পৰিত্যক্ত মুক্ত বোৰত
উত্তাপ বিহীন ভাৱৰ আকুলিত আবেগৰ আশা বিজৰিত
মৰ্মভেদী জীৱনৰ নৱ নৱ ইতিহাস গঢ়াৰ সপোন ।

এই খন বিশাল পৃথিবীত
বিষাদিত কামনাৰ অশ্রু-স্রোতা-চাৰনিত
তেজ বঙা পুৰতিৰ উত্তৰণ দিনৰ
সাহ সঞ্চৰণ পোহৰ চতিয়াই
এক আঁজলি তোমাক
অগ্নি-শিখা দিলোঁ উপহাৰ ।

এই যাত্রা কাৰবাবে

এই যাত্রাৰ অসীম আয়োজন
সাধনাৰ তত্ত্ব প্ৰয়োজন
মন্মৰ্ভেদি প্ৰস্তুতিৰ নৱ নৱ আবৰ্ণণ
যি অভেদ গতি, প্ৰতিভা হৃদয় ;
সাধ্য সাধনৰ হৃদয় উচ্ছল ।

আমি সাগৰ তলিত
শামুকৰ পেটত
বিচাৰিছোঁ যি মাণিক
এই মাণিক সন্ধান কাৰ বাবে ?

মুঠি মুঠি সঁচ সিচি
আমাৰ পথাৰ ধনি
সোণোৱালী শইছেবে
কৰোঁ সোণালী
এই সৃষ্টি কাৰ বাবে ?

সাধনাৰ সূকষটি
বঙেৰে বোলাই
ৰূপ-তীৰ্থ-মণিকূট
ফুৰোঁ পোহৰাই
এই যাত্রা কাৰ বাবে ?

আলোক পথৰ যাত্রা বিভূতি গিয়ান
সৃষ্টিৰ উৰ্দ্ধমুখী প্ৰপঞ্চ ধিয়ান ;
মানৱৰ আত্ম-দীপে শলিভা জ্বলাই

চিবন্তন এই তৃষ্ণা পোহৰ বিলাস ।

অনন্ত কলাৰ বিকাশ যাত্রাই
সৃষ্টিৰ উৎস বিনন্দীয়া কৰে ;
শাশ্বত কলাৰ উচ্ছাস আতাই
আত্মাৰ সুৰভি মোকলাই ধৰে ;
সেই প্ৰতিভাই জগত পোহৰে ।

সাধনাৰ সৃষ্টি যদি ধ্বংস, অগ্নি উৎক্ষেপন
এই যাত্রা কাৰ বাবে হয় ? *

—X—

-
- * কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম বাৰ্ষিক চেনিমাৰী
অধিবেশনৰ (২৭/৩/৭৮ ইং) কবি সন্মিলনত পঠিত ।
- ** সদৌ গোসাইপাঠ আঞ্চলিক ছাত্ৰ সন্থাৰ মুখপত্ৰ
“সোণ-কোষ” — প্ৰথম বছৰ প্ৰথম সংখ্যাত
(৭ চেপ্তেম্বৰ : ১৯৭৯ চন) প্ৰকাশিত ।

এখন আকাশ লাগে

এখন আকাশ লাগে
ই জনে সিজনে মিলি
তাৰেই তলত বহি
হুখ হুখৰ কথা বুলি
এক কণ্ঠে যেন গাব পাৰেঁ।

এখন আকাশ লাগে
ই টোৰে সিটোৰে মিলি
এনে এটি চাকি জ্বালি
মন গ্ৰাণ পোহৰাৰ পাৰেঁ।
নব কপে আগুৱাব পাৰেঁ।

এখন আকাশ লাগে
আমাৰ আত্ম দীপে
জ্বলাই নতুন-সূৰ্য্য
মুকলাব পাৰো আমি
প্ৰগতিৰ নব-দশ-দিগ। *

— X —

* পূৰ্ব-বৰপেটা সাহিত্য পৰিষদে আয়োজন কৰা
২৮/১১/৭৬ ইং তাৰিখৰ কবিতাৰ আলোচনা চক্ৰত
পঠিত।

* ইংৰাজী ১৯৭৭ চন/ডিচেম্বৰ সংখ্যাৰ “নাম নাই” ত
প্ৰকাশিত।

পোহৰৰ টো

এমুঠি পোহৰ
মোৰ ঘৰৰ মুখতে
কোনে সিঁচি দিলে
সেই ছিটিকনি জ্ঞানৰ আঁচল।

তাৰেই আভাতে
বঞ্চিত হ'ল মোৰ
জীৱন - বনা বিন্যাস অভিলেখ! **

— X —

* পূৰ্ব বৰপেটা সাহিত্য পৰিষদে আয়োজন কৰা
(২৮/১১/৭৬ ইংৰাজী তাৰিখে) “কবিতাৰ বুনিয়াদ”
আলোচনা চক্ৰত পঠিত।

ৰাজ-আলিৰ ধূলি

জনতাৰ অৰণ্যৰ মাজত

ৰাজআলিৰ চিকুণী বাটত

পদ-দলনৰ খকামকা গচকত

যুগে যুগে অৱহেলি

পৰি আছে আওঢ়ালে—

ভুচ্ছ নীচ অসংখ্য অনাদৃত ধূলিময় ধূলিৱৰি।

যুগে ধৰা সভ্যতাৰ

বিচাৰি স্কন্ধা বাট

স্বার্থপৰ প্ৰতাপীয়ে ভুককাই নিচুকাই

নিজ ইচ্ছা পূৰাবলৈ সাজি ফাঁকিবাছ

কৰে তাৰ বহতীয়া জন্তু হাতিয়াৰ;

কাৰোবাৰ অভিসন্ধি অনুযায়ী হই বন্দী

অকালতে জহি খহি যায় জীৱন মৰহি ;

ইহঁতৰ অস্তিত্বৰ বাস্তৱত নাই দ্ৰষ্টা

নাই কাৰো আহৰি সময় সংহাৰি,

কৰ্মবাস্তৱ ৰাজপথ, ইহঁত অৰ্থহীন বাটৰ ধূলি।

ৰাজকীয় মেৰপাক

যাব যায় জীৱন ব'ক—

সীমান্তৰ উপবেশী ধূলি মূল্যহীন

সংসাৰ কৰি ধ্বংস লয় ইহঁতৰ কেঁচা-বক্ত

ই দেশৰ প্ৰতিবেশী সি দেশত ভিন

এক-দেশ অন্ন-ধাৰী ; নেভাবে অন্তিম।

আনৰ বাবে যাব নাই মান সন্মান

কৰে হেৰ জ্ঞান ;

হয় কিন্তু উপভোগ্য আনন্দৰ বৈভৱ ;

পূৰ্ণ হলে অভিসন্ধি দুঃঅভিলাষ ,

জীৱন কৰি বিনাশ

ঠেলি দিয়ে ইহঁতক কদৰ্যা গলিত ;

ইহঁত হয় অশুচি, অপযশী, অভিশপ্তা-জীৱ,

আজীৱন হয় যাৰ অন্ধকাৰ নিবিড়

অশ্রু ভৰা-উপন্যাস - জীৱন্ত-ধূলিৰ—

বেদনাত জৰ্জৰ, ভয়াবহ অন্তৰ

যুগে যুগে নিপীড়িত সমাজৰ নিপ্পেষি উপেক্ষিত জড়।

নাই কোনো প্ৰতিকাৰ নীতি-বিচাৰত

সুবিধাৰ বিনিময় স্বার্থৰ খাতিৰত ,

একেখন মজিয়াত নাই অধিকাৰ

বুলি আৱজ্ঞা কৰি গঞ্জনা

দেও দি ছল কৰি পাৰ হৈ যায়

এযাৰ নিদিয়া মাত সকলগ হিয়াৰ;

হায় ! অসহায় জীৱ, যুগে যুগে ৰাজ-আলিৰ বলি

ৰাজ-আলি ধূলি কুৰলী।

সুবিধাৰ ফাঁকে ফাঁকে ৰাজ-আলিৰ গেলা আৱেষ্টন

এই সৃষ্টি কোনে কৰে ? ককণ কাহিনী জীৱন্ত-

ধূলি অসহন,

সভ্য সমাজে নলয় যাৰ গম সমূলি ;

এয়া কেনে যুগে যুগে অৱশিষ্ট ৰাজআলিৰ

কলঙ্ক কুৰলী ?

সূর্য উঠাৰ সময়

এটা উত্তপ্ত গলিত শিখা-লগ্ন
 শস্ত্ৰতিৰ ইঙ্গিতত সমাহাৰ—অস্পষ্ট ;
 উদিত সূৰ্য্যৰ এচাটি বঙ দূৰন্ত
 তেজ উৰ্মি উজলি দেহ মন উকা অনুভব ।

এই মন এই যুগ
 কলপতীয়া বং বোৰে
 আমাৰ চিন্তাৰ নব-দিগন্ত
 যতি ৰূপে যুগে যুগে ছন্দ পয়মাল
 দিগ্‌বিদিগ কৰে অন্ধকাৰ ।

এই বোৰ অথান্তৰে মানব সভ্যতাৰ ইতিহাস
 চাপে চাপে ৰচনা কৰে সংঘাত, সংগ্রাম ।
 সূৰ্য্য উঠাৰ সতেজতাখিনি
 পোহৰ আৰু উত্তাপ—এনে সংজ্ঞা দুটাই !
 সাৰ বস তেজ ৰূপে—
 নব নব কিশলয় তৃণ তরু বোৰে
 জ্বলিয়াতৰ লেলিহান শিখা হৈ উজলে ।

— x —

৪/১১/৮০ ইং

অন্য এদল পাণ্ডৱৰ চকুলো

সৰ্ব্বহাৰা নিৰ্যাতিত নিপোষিত আৰু প্ৰবঞ্চিত
 মানৱৰ মাজৰে
 এয়া এটি মানুহৰ দল—
 সৰু সৰু মানুহ, ভুচ্ছ, আৰজ্জনা আৰু বিবশ—
 এই দল—
 সৃষ্টি কৰিলে কোনে ?
 ইহঁতৰ জীৱনৰ অভিশাপ ?
 জনমৰ অভিশাপ
 সৃষ্টি কৰ্ত্তাৰ উপেক্ষিত
 অৱহেলিত অন্য ইটো দল ?

আমাৰ নাৱক
 আমাৰ শাসক
 ক্ষমতাৰ অধিষ্ঠিত সভ্যদেশত.
 অভিমানী গৰবিত স্বদেশীক ৰাজনীতি
 কুচক্ৰৌৰ ভণ্ডামি চাতুৰি অভিনয়
 কুটনৈতি ৰাজনৈতিক আইনৰ অথান্তৰ
 কুটি কুটি পোকে ধৰা
 সিহঁতৰ মগজু সঞ্চাৰ
 দেশ গঢ়াৰ বিকল্প চিন্তাৰ
 প্ৰগতিৰ খতিয়ান
 পদবিৰ কোহুক কুপিত মোহমান
 এনে কলুষিত কুংসিত প্ৰখৰ আত্মলিপ্সাত
 সিহঁত নিজে নিজে শক্তিমান
 বিখ্যাত পৰিচয়

যাৰ অন্য নাম—“মাৰাত্মক-তেজপিয়া”

গণতান্ত্ৰিক দেশত ।

নিকৰণ নিদাকৰণ ক্ষতবিক্ষত শৰবিদ্ধ

এই পাণ্ডুদল

ইহঁতৰ দীনতা হীনতা

চকুলো বিজৰিত

আক কঢ় আক কক্ষ জীবনৰ

মহাভাবতৰ কৰণ কাহিনী

ভাৰত বিয়পা ।

সংঘটিত ছল প্ররঞ্চনা

দুৰ্য্যোধন দুঃশাসন

সেয়া এশজন—

সেই সত্ত্ব তৃষিত

হন্তেই পাহৰণ নৌ

আকৌ ! আকৌ ! আজিৰ

কলুষিত-ভূজঙ্গম দেণ দেণান্তৰ

গণতন্ত্ৰৰ নামত, যত যত অন্যায় দুৰ্নীতি প্ৰয়োজব,

দুৰ্বল মানুহৰ বিয়াভগা আৰ্ত্তৰ ;

আক - আৰজ্ঞন ।

সেই ব্লেদ ক্লান্তিৰ অৱসাদ ;

বঙিণ দিনৰ উজ্জল আশ্বাদ :

বিধুতি বিনাশ বৰ্দ্দৈচিলাৰ

নহবনে উদ্ধাম-তুফান শ্ৰান্তিৰ গতিবসঞ্চৰ ?

— x —

বজাৰত মোৰ ধূসৰ বাতি

বজাৰত মোৰ ধূসৰ বাতি

উৰি উৰি বৈ গ'ল দূৰণিত

বাজহাঁহ জাক ।

ফেঁটিসাপ বোৰ মোৰ প্ৰাত্যহিত অমুখোণ,

ভাবীকাল

ধূবলি-কুঁৱলী

দৃষ্টৰ দুৱাৰ দগিত

পোহৰে সিঁচি দিয়া

কণ কণ অগ্নিকণা

পোহৰৰ জাল

নিশ্বাস প্ৰশ্বাসত

উত্তাপ বিচ্যুত

মোৰ প্ৰয়োজনত ;

পান কৰি উন্নীত হ'ও

সেই সাপৰ-নিদাঘ

পোহৰে ধ্বনিত হৈ কৰে কলবৰ

এই উমসনা সমাহাৰ

তাৰ মাজত মোৰ যতি ।

— x —

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান !

ন্যায় আৰু স্বত্বৰ বাবে

হাজাৰ জনতাই

কৰে প্ৰাণদান

ঢুলীয়াজান ! তোমাক প্ৰণাম !

সিহঁতৰ আছিল সংকল্প

শক্তি আৰু প্ৰস্তুতিৰ মহা অভিযান,

মুক্তি আৰু অস্তিত্বৰ

দেশ - মাতৃকাৰ,

জীৱন জলোৱা আৰু জীৱন দিয়াৰ

নতুন ইস্তাহাৰ ।

এটি এটি সেনানী সংগ্ৰামী মন

অহিংস বিপ্লৱ

কৰে সত্যাগ্ৰহ ।

পুৰতিয়ে দিলে ফেহুঁজালি

অসন্তুষ্ট ওঠৰ ভানুৱাৰী (১৯৮০)

অসন্তুষ্ট ঈৰ্ষিত উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত ষড়যন্ত্ৰকাৰী

প্ৰাণ দিয়া দিয়া বুলি উঠিল ছকাৰি ;

জাঁই জাঁই কৰিলে গুলী-বষণ

ৰব্বোচিত দেখুৱাই নিদৰ্শন

অকস্মাৎ ঢুলীয়াজান অশান্ত বগন্তলী

আকাশ বতাহ ধূৱলী কুৱলী

প্ৰতিবোধৰ হ'ল পুণ্যস্থলী ।

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান

অশ্রুনিঃসৃত সকল গান

শুনিলে মেই কাহিনী হৃদয় বিষায়

যি জীৱন-তাগৰ জ্বলন্ত স্বাক্ষৰ আন দেশত নাই ।

ঢুলীয়াজানত হ'ল নে গধূলি ?

এজাক দুজাক কৰি উৰি গ'ল বগলি

সিহঁতৰ পাখিবোৰে তেজৰ টোপা টুপি

বৰষিলে পোহৰৰ কণা,

আৰু গাঁৱে গাঁৱে সিঁচি দিলে 'অগ্নি-বীজ'

হে আদৰ্শৰ পুণ্যথলী তীৰ্থ-মহান

মাতৃপুত্ৰৰ যোগ্য প্ৰাণাহতি দান—

কৰিলে প্ৰদান

বীৰ প্ৰসৱিনী, ধন্য নাম

ঢুলীয়াজান ! তোমাক প্ৰণাম ! *

— X —

* 'মণিকূট'ৰ ১৯৮০ চনঃ চতুৰ্থ বছৰ : বিত্তীয় সংখ্যাত
প্ৰকাশিত ।

অবলুপ্তিঃ নির্যাস

ইথাবত ঠেকা খাই

চৌ তুলি উট যাব

এজাক পোহব

মোৰ মন-খিৰিকি মুখত

অমেয় আলোক

অহনিশ উদ্ভাস

পোহব একাৰ মথিত অবলুপ্তিঃ নির্যাস

নিৰ্বোধ অস্বচ্ছ অনুভব মোৰ পৌৰুষ অস্তিত্বৰ

বেদনা-বিধূৰ নিশাৰ ঐশ্বৰ্য্য অভিজ্ঞান

বিহংগৰ নোড়হাৰা প্রতীক্ষাত;

বাগীলগা উচুপনি সৰ্পিল উৎকণ্ঠা

বিস্ময় বিমূগ্ধ নিবিড় গধূৰ এই জীৱন ।

— x —

বিদায়ঃ অবিৰাম

এখন নদীৰ দুয়োপাৰে পলসুৱা আবেষ্টন

পর্যাপ্ত নিবাস অবিৰাম

অবুজ দিনৰ মোহান্ধতা

নির্জন পাৰৰ তন্ময়তা

এই পাৰত

তৃপ্ত আড়ষ্ট-হৃদয়

পূৰ্বসূৰী স্মৃতি বিস্তৰণ কৰি বিচৰণ ;

নেপথ্যত বিবৰ্ণ আত্ম-সন্মোহন

ছায়া বৃত্তৰ সন্তাপ আমৰণ

যাযাবৰী জীৱনৰ বিদায়ৰ সন্তাপ উকি নিৰ্বিকাৰ ।

— x —

অনুভব

মই অনুভব কৰিছোঁ।

অসমৰ ডেকা - শক্তিৰ

তপত তেজৰ

এদিন আহিব প্লাবন ;

যৌৱন উন্মুক্ত মনৰ

উতপ্ত তেজৰ উত্তাল-প্রবাহ

আত্মৰক্ষাৰ পুঞ্জীভূত বেদনাৰ-ধাৰে

ফাগুণৰ প্রচণ্ড - প্রপাত বাই বাই

অমঙ্গল কালিমা লৈ যাব উটুৱাই।

— X —

— X —

জীৱনৰ প্রত্যয়

বাতি আন্ধাৰত

জ্বলে চগাৰ বন্যা

এপাহ ফুলৰ মেলা

গহন অৰণ্য

সাগৰ-সংগমত

চন্দৰ পতন চপ্ চপ্

মোৰ পুহমহীয়া ঠেটুৱৈলগা

চকুৰ চাৰনিত

জীৱনৰ নৱ চেতনাৰ হেন্দোলনি

কত পথ জীৱনৰ

কত প্রগতিৰ

মই গতিশীল

নে স্থিতিশীল

এই ভ্ৰমণ কত যুগ যুগৰ ক্ৰন্দন

এয়া ভানো চক্ৰপথ মানৱ-নাটৰ

ক্ষণিকৰ ধূলিয়ৰি ?

মৰ-আউসীৰ গতি গভীৰ

প্রাণৰ উন্মুক্ত গতিৰ

জ্বলে দীপ মাতৃ পূজাৰ হৃদয়-বেদীত

মাতৃভূমিৰ শুকান পথাৰ

বৰ্ষা উতল কৰি

আহিব এদিন মুক্ত সৃষ্টি মুখ উজলাই

পহুম পাহৰ দোকমোকালি ?

মোৰ প্রত্যয় পৰম তৃপ্তি জীৱন-ধিৱাতি।

— X —

ৰাজনীতি

দাৰ অৱস্থিত ব্যাধা নাই

স্থিতি ৰাৱহাৰ

সেই ৰাজনীতি !

যুগ সলনি কৰে নতুনৰ গতি ধৰে

ন্যায় অন্যায় স্বৰূপ একাকৰ কৰি।

হৃদয় মোৰ বেথাৰে ভৰা

ৰাজনীতি কিবা এক অচিন ব্যাধি বুলি

যাৰ প্ৰতিকাৰ নাই সমূলি।

ব্যাধিও হয় মানৱ দেহত

তাবো যে প্ৰতিকাৰ দেখো নিৰাময়

দৃষ্টিত মোৰ আছে পৰিচয় ;

কিন্তু ৰাজনীতি মহাব্যাধি

নাই কোনো আৰোগ্য ঔষধ—

যদি তাৰ অৱস্থিতি কুটনীতি হয়

সত্য অসত্য য'ত নাই আৱশ্যক

যি নীতিক ধৰ্ম সমাজ আচাৰ নীতিয়ে নকয়

আচহুৱা “ঘোৰাখট” কেৱল ৰাজনীতিত হৈ হয়।

নিজৰ সুবিধা বুজি ফুৰে চাতুৰি কৰি

দেশ নেতাৰ ভাওধৰি দেশভক্ত বুলি ;

কি যে প্ৰৱঞ্চনা ৰাজনীতিৰ মন্ত্ৰণা

সৃষ্টি কৰে কলঙ্ক কলুষ কুঁৱলী।

এক শ্ৰেণীৰ জনতাই দূৰতে বিদূৰ হয়

অস্থিৰ উল্খননীতি উঠলি মুঠলি,

নেদেখি সহজ বাট সত্যৰ সন্ধান

কুটিল কৌশল যুক্ত অন্য জ্ঞান বুলি।

কুচক্ৰীৰ বন্দী এদিন হৈছিল পাণ্ডৱ-ধৰ্ম্মৰাজ

ৰাজাধন প্ৰজাবৰ্গ এৰি গৈছিল ৰাজ্যৰ বাজ

ৰাজনৈতিক নেতাবোৰে এই সভ্য যুগতো

এনে দৰে সুবিধাৰ পাতে নিজা ফান্দ,

গণতন্ত্ৰ ৰাজতন্ত্ৰ কৰি নষ্ট

নৈতিক জ্ঞান।

বিশ্বত প্ৰথম কোনে কৰিছিল আবিষ্কাৰ

এই নীতি সেই যুগত আহিল জানো

আজিৰ যেন প্ৰভাৱ ?

শুদ্ধ ন্যায় নৈতিকজ্ঞান ;

আৰু এই যুগৰ যি

কুটিল কৈতৰ ৰাজনীতি

নেতাবোৰে দলৰাগৰি দেখুওৱা শক্তি

এবাৰ নেচায় ভাবি জনতাৰ কি গতি ?

নীতিৰ নিবন্ধন শূণ্যকৰি গঢ়ে যি ৰাজনীতিৰ

চাতুৰি বন্ধন

নিজৰ স্বার্থৰ বাবে সৃষ্টি কৰে হাহাকাৰ

যজ্ঞাতিৰ ক্ৰন্দন

যি দৰে আজিও প্ৰচলিত নীতিৰ অন্যান্য—

ৰাজনীতিৰ দেশ বিদেশত—নিৰীহ প্ৰজাৰ

হৃৎ বিপৰ্যায়

যি উত্তৰ বিহীন এই যুগৰ আচাৰ। **

—X—

২০/১/৮০ ইংৰাজী তাৰিখে সাহিত্য সপ্তাহ দিবস উপলক্ষে
মুম্বাইৰ দিয়া শাখা সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা সভাত
পঠিত।

বিহঙ্গম উচ্ছ্বাস

এটি বিহঙ্গম উৰিব খোজে মুক্তবায়ুৰ জীপ ল'ই ।
 মুক্ত আকাশ বিহাৰ ক্ষেত্ৰ সাত বৰণৰ বৰণীয়া
 এটি বিহঙ্গম উৰিব খোজে মুক্তবায়ুৰ জীপ ল'ই ।
 স্বদেশৰ মাটি ভেটি অমূল্য বায়ুপানী—
 হব নোৱাৰি অৱহেলি অন্য অনুগামী,
 উদ্ভিত সূৰ্য্যৰ বাঙলী উদ্ভাপ কলিজাৰ বঙালুই ইতিহাস
 স্মৃতি বোম্বুতন ।

যি দৰে অগ্নিকাগিৰীয়ে এই জীৱন্ত জাতিক এটি
 গতিশীল জীৱন
 দিছিল সোঁৱৰাই—
 দেশীয় কৃষ্টি বোলসানি কৰা তই বাবে-বৰণীয়া
 বিনন্দীয়া মোহনীয়া
 অস্থি মজ্জা প্ৰাণপ্ৰাৰ্থ্য বিকাশ প্ৰকাশ সবল সৌষ্ঠৱ
 সুন্দৰ সজা;
 সেই যন্ত্ৰস্তৰ ইতিহাস প্ৰগতিৰ ভৱযাত্ৰা গঢ়ি প্ৰতিভাস
 এই দেশ এই জাতি হব মহিয়ান কৃষ্টি যশ বিনন্দীয়া
 আৰু জাতিকাব

— X —

নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছোঁ মই

নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছোঁ মই
 এক আন্ধাৰ নিবিড় গহন
 অনুভৱ কৰোঁ আত্ম-সম্মোহন ।

মোৰ অতিমানে খেলা কৰে

হাঁহি কান্দোনৰ মেলা

ভাৰিফুৰে তন্দালু নদীৰ সোঁতত ।

সীমাহীন কৰিছে কোনোৱাই এটি নিসঙ্গ উচ্ছ্বাস,

পোহৰ আৰু এন্ধাৰ মাজে মাজে কৰণ

ক্লান্তি-বিলাস ।

— X —

সৌম্যৰ মনিবন্ধ

এখন বজাৰ দেখিছোঁ
বহুত কিমা বেচা চলিছে

প্ৰতিজন মানুহৰ মূৰত
ক'লা বগা আৰু অন্যান্য বস্ত্ৰ এটি এটি পাগ।

এখন অদৃশ্য-হাত
সেই হাতৰ পৰশত মূৰৰ পাগবোৰ একাৰত হেৰাই যায়
ৰূপ হয় প্ৰতিভাত—
এটি কিস্তুত, এটি স্তম্ভৰ

এজন চলমান মানুহ
প্ৰহেলিকা প্ৰতিবিম্ব।

— x —

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?

তুমি এবাৰ কান্দিলে, মই বহু বহু বাৰ কান্দো
আৰু, মোৰ কান্দোনত নৈৰাশ্যৰ জুমুনিয়া নামে।

সংসাৰৰ আৰম্ভণা অজ্ঞ-আবিল-বিশ্বাস
মন কাৰ বাক্য মোৰ অতমু-পৰাণ
নিজ মন্ত্ৰতা স্পৃহাত
যেতিয়া ভৱ ভ্ৰমাত্মক গুণত ভাৱ-ভাবাক্ৰান্তা হওঁ
তাকে দেখি তুমি কান্দা ?

তুমি এবাৰ কান্দিলে
মই বহু বহু বাৰ কান্দো।

ধন্যক্ষেত্ৰে কুৰক্ষেত্ৰ
যোতয়া মোৰ হৃদয় উৎকৰ্ষ হয় বিতৰ্ক
আজ্ঞানৰ দৰে
“ সেৱ্যৈক ভয়োন্মধ্যে বধাংস্থাপয় মেহৃত্যুত ॥ ”
সন্তাপিত মোহগ্ৰস্ত বিষাদিত অজ্ঞানলৈ
ককণাৰ বাণী দিয়া এই দৰে ?
“ নিশ্ৰমো নিৰহকাৰ : স শান্তিমধিগচ্ছতি ॥ ”

পোহৰ ! পোহৰ ! অনাবিল অমোঘ সন্ধান
তোমাৰ সহাবিত মোৰ মুমূৰ্ষুতমিত্ৰা
অনন্তকাল অকলে থাকোঁ কুলহীন ভাৱে
কাল-সন্ধিয়া কানিমুনি অশ্বস্থ মোহযুক্ত আবিল অনুক্ষেপে
কান্দো মই বহু বহু বাৰ।

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?
তুমি এবাৰ কান্দিলে
মই বহু বহু বাৰ কান্দো

— x —

ঈশ্বর তুমি সাবে থাকা ?

ঈশ্বর তুমি সাবে থাকা

খেলব মাজত

এখন খেলব ভোঁখেৰে সাজিলোঁবা মোৰ বহল বক্ষণখত
বাসনাৰ তীব্র উদ্দেশ ।

সাক্ষী ত'ব

যুঁজ বাগব কৰি নিৰ্জিকাৰ

কেও পাকে ঘূৰি পকি

অনাদৃত আলহীৰ দৰে খেলা কৰা অবিৰাম দৌৰেবস্ত ।

ঈশ্বর তুমি সাবে থাকা

মুহূৰ্ত্তে মুহূৰ্ত্তে

মোৰ জীবন-নাটৰ আহুৰতিৰ স্পন্দন অনুভৱ কৰা

ধূসৰ উত্তপ্ত অবুজ পূৰ্ব-নিঃসঙ্গ বেদনাত আন্দোলিত
হোৱা খেলৰ মুৰ্ত্তি বোঁবত ।

- x -

আমাক মুক্তি লাগে

সূৰ্য্য এটি নামি আহে

আগ্নীৰ অনন্তৰৰ প্ৰতি কোঁষে কোঁষে

পোহৰৰ প্ৰাৱন নমাবলৈ ।

মুক্ত আকাশ লাগে

নীল অভিমুখী বিহঙ্গম সমসৰে

মুক্ত আত্মাই

অনিকঙ্ক অনাগতৰ প্ৰাণ-বন্যাৰ উদ্দেশ

আন্দোলি বিহাৰ কৰিবলৈ ।

প্ৰভাতে পোহৰৰ অক্লৰ বিলায়

আলোক পথৰ যাত্ৰা সপোন ফুলাৰ ;

চিৰন্তন নৈসৰ্গিক বন্ধত বিকলিত ভীৰৰ একাশ

বিধ্বংসী দানবৰ প্ৰতিবন্ধক কক-সমাহাৰ,

এনে দৃটাত্মৰ গতিখেলি মই বৰ অসহায়

অনুভৱ কৰোঁ ।

মোৰ বিবেকত ক্লান্তিৰ অৱশ ভীৰ

অনুভৱ কৰোঁ বিঘাত কীটৰ দংশন,

যন্তনাৰ অসহন আবেশ

বেদনাৰ জুয়ে পোৰা খাণ্ডৰদাহন ।

আমাৰ মনৰ নিষ্ক'নতাত

এখনি আকাশ আছে

অতীৰ কালৰ পৰা

মহাত্মা গান্ধী

আক আছে অলেখ জোনাক
 যেতিয়া সেই ভীষ্ম প্রকৃতির বীৰে
 সত্য অরহিলি ; কোঁৱৰ সহচৰী
 শান্তিৰ পঞ্চাংঘাতী অনুজ্ঞাবে
 উচ্ছলিত প্রতিভাস পথ অরুদ্ধ কৰে ভীষ্ম-প্রতিজ্ঞা
 তেতিয়া বিহঙ্গম সত্ৰাই
 মুক্তি বিচাৰি
 যনে যনে কৰে আৰ্ত্তনাদ—
 আমাক মুক্তি লাগে
 আমাক মুক্তি লাগে
 তজ্জা ভাৰ প্রহৰে প্রহৰে ।

অন্য এক অধোগতি প্রবাহ তীব্রত
 অসাধ্য প্রতিভাৰ মৰাশৰ সংস্থান ;
 মহামানৱৰ আদৰ্শৰ প্রভাৱ
 প্রতিকূল মানৱৰ আশ্চৰ্য্য স্বভাৱ ।
 এজাক শগুন লুভীয়া কিৰীলি ল'ই
 মৰাশৰ চাৰিও ফালে
 জীয়াই আছে আত্ম - পৰিতুষ্টিত ;
 এদল মানুহ ওচৰেদি
 পাৰ হৈ গ'ল—সেই কথা ভাবিগুনি
 —মৃতকৰ আত্মাই তেতিয়া বছৰে
 কৰিছে নে শান্তিৰে নিবাস ?
 কই গ'ল আক এটি জমুনিয়াই কাটি—
 :অজান্তি আত্মাই এতিয়ালৈ প্ৰেতাত্মা হোৱা
 নাইতো :

হে গান্ধী ! হে মহাত্মা !
 তোমাৰ আত্মাৰ সত্যস্নাত-শান্তিৰ
 আমাৰ প্রতিজ্ঞা বিলাস
 ভাৰতবৰ্ষৰ ভাৱ নদীৰ তীব্রত
 আজি আমি বচিছো শান্তি—আদৰ্শৰ—
 মৰাশৰ-ভাৱ ।
 দেখিছো তাত মগ্নৰ চিকেমিকি
 নীলাচীয়া শিয়ালৰ কিৰীলিয়া ত্ৰাস
 মোহনীয়া কামনাৰ কাহিনী উদ্গাদ ।

— X —

নতুন যুগৰ বাজপথ

সময়ৰ দুৰন্ত নদীৰ
খৰসোতা সোঁতৰ ভীৰ আঘাত;
প্রতিধ্বনিত হ'ল প্রতিধ্বনিত হৃদয় কপা'ই

বহাগৰ প্রথম পূৰ্ণিমা
প্রথম বঙা সূৰ্য্যকি
প্রত্যাহৰ প্রতীক্ষাত
জাগৰণ প্রবাহ।

এটি নতুন যুগৰ বাজপথ
জন্মকণৰ সকলোবোৰ
এই সৃষ্টিৰ প্রভাবৰ
অনাগত শক্তিৰ গতি-আবস্থান।

— ~~অসীম-হীন~~ দাম।

— X —

নতুন প্রজ্জ্বলিত

॥ অস্তিত্ব কালকল্প ॥

অস্তিত্ব কালকল্প

এক প্রবল ধূমকান পাছত
ভীত আশঙ্কাৰ
নিশ্চেষ্ট আমনিত,
সত্তা বিলুপ্তিৰ দুখ বেজাৰিত
মনবোৰ যদি ভাগি পৰে:

দুৰ্বল সমাজৰ বাজহাড় পোণকৰি
ওলোৱা বাটত
লাগে এটি নতুন অঙ্গীকাৰ -
জীয়া জীৱনৰ উদ্দীপ্ত প্রজ্জ্বলিত সূৰ্য্যে উত্তাপ দিয়া
শুদ্ধচিত্ত শক্তিমান দধীচিৰ বিহাৰ।

— X —

॥ অধ্যাক্ষ তবঙ্গ ॥

পৃথিবীৰ কবিতা

হে পৃথিবী ! তোমাৰ বুকত
সহস্ৰ সহস্ৰ অকণ্ঠ ধূলি;
তাৰ কোঁহে কোঁহে পলস পৰি
শত শতদল উঠিছে ফুলি,
তাতে শোভাণায় তোমাৰ স্বৰূপ
নিত্য নতুন কৰি ?
সৃষ্টি-হয় ইতিহাসৰ কষতি আহত
মানবৰ আত্ম সন্তুষ্টিৰ
নব-নাৰায়ণৰ যজ্ঞৰ কাহিনী ?
হে পৃথিবী ! তুমি এটি দীঘল কবিতা
বহাগৰ আবেলিৰ বঙ-বেবঙণী
লিলালিপিৰ সাধুকোৱা
তিমিৰ ফালিওলায়—
অবতীৰ্ণ এই কাল-সঙ্কুক্ষণ সৰিতা
এয়ে জানো বহুস্য সৃষ্টি গঢ়াৰ বাবে ?
প্ৰকৃতিৰ ধূসৰ স্তূপৰ “কলৌচাচ” ব
শীৰ্ষ-বিন্দুত স্তুতি স্তব বিয়লিৰ অগ্নিশিখাজলে—
মৌন মুখৰতা মেঘালি মায়াৰ ছাতিৰে উদ্বেল।
সেই অভিজ্ঞতাৰ সমস্ত সাধনাত
জীৱন জ্বলি বিচাৰি যবে।

নতুন ভাৰত গঢ়াৰ সপোন

মানুষক মুক্তমন
আক লাগে মুক্ত পৰিবেশ,
এয়া আছিল—জনতাৰ আহ্বান
কৰিছিল কল্পনা
নিকা কৰা এটি যুগৰ প্ৰকাশ।
জানো, সৃষ্টিৰ গতিত
নতুন পোহৰ পৰি পূৰ্ণিৰ হয় পৰাস্তৰ
দুৰ্দ্ৰোহৰ কালমা নাশী শান্তিৰ উদ্ভৱ।
হে তথাগত !!
বুদ্ধৰ দেশ—এই মহান ভাৰত
গান্ধীৰ দেশ—এই শান্তিৰ সৰগ;
তথাপিও—
ইদানিক
আশা আৰু ভাষাহীন মুক বেদনাবে
জনতাৰ অতিষ্ঠ প্ৰাণ
আছিল যেন শৈশৱ কালৰ।
হে তথাগত !
হে আগন্তুক !!
হে পূৰ্বভাস বিজয়ী উল্লাস।
তোমাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি, পণ আৰু বাক্য-বান
আত্মাৰ প্ৰকাশ লভি
নহব প্ৰজ্ঞান ?
সেয়া যে ভৱিতব্য কাললৈ প্ৰভাৱ;
আৰু—
ভাৰতৰ নব-নাৰীৰ
আশাৰ প্ৰত্যয়।

মোৰ কলনাৰ দেশ

আমি নহয় স্থবির
গতি মন্থৰ
হম গতিশীল
নতুন সৃষ্টিৰে আমাৰ প্ৰতিভাৰে
আলোক উজ্জ্বল দিম ;
কদাচাৰ নীতি কৰিম বিনাশ
পৃথ্য-ভূমিত কৰিম নিবাস
কুটিল কলুষ আতৰ কৰি
প্ৰেম সততাৰে বান্ধি এনাজৰি
সাহিত্য সঙ্গীত জ্ঞান বিজ্ঞানৰ
গঢ়িম বিশ্বত অভিলেখ
সুৰদি সুৰীয়া সুৰমা দেশ,
উচ্চ-নীচ ভিন ভেদ ভাৱ
পৰিহাৰ কৰি এখনি সমাজ
নেৱাৰো কাহানিও গঢ়িব আমি
দুখীয়া, যদিও মানুহৰ দেশ
নকব নেচাৰ কোনেও গমি ?
পুৰণি দিনৰ চিন চেকালগা দাগ
অৱসাদ হব নেথাকিব ক্ষুদ্ৰ অভাৱ—
হব অনুপম গঢ়ি অভিলেখ
মোৰ মানসত ভাহে যি দেশ ? *

— X —

* কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম বাৰ্ষিক চেনিমাৰী
অভিবেশনৰ ২৭/৩/৭৮ ইং তাৰিখৰ কবি সন্মিলনত
পঠিত।

* “পয়োভৰা” — নৱম বছৰঃ অষ্টাদশ সংখ্যাঃ

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ

দেশৰ জাতিৰ স্বাৰ্থ বলি দি

আপোন, ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ নুবুলি—

বিশ্ব-প্ৰেমৰ কথা নাপাত

মানুহ হ'ই বিশ্বত—

কত কাল জীয়াই থাকোঁ,

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ?

এনে জাতিৰ আদৰ্শ

জাতীয় নিদৰ্শন

ইতিহাসৰ চানেকিৰে

মহিয়ান হ'ল কেনি কতে

কোনেও এনে কথা নাপাতে।

ভীকতা নীচতা লাঞ্চিত কলহদাগ

ঘ'হি ঘ'হি সংহি সংহি পিহি

তেজমাৰি মৰিও নামাতোঁ।

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ?

আমাৰ সদনাম তাকে কৰে বদনাম

চোৰাং ভাৱে কোনোবাই

নিজস্বাৰ্থ পূৰণৰ বাবে

অপপ্ৰচাৰৰ জাল ফন্দি পাতে ;

তাক আমি নকৰোঁ প্ৰতিবাদ

ধন মান ক্ষমতাৰ লালসাত ;

দেশৰ জাতিৰ সন্ধিক্ষণত

সুবিধা উলিয়াই নামাতো কণত

এনে দুৰ্বলতাৰ সুযোগ ল'ই

ৰাজনীতিৰ ধ্বংসৰ অন্যদল, চল চক্ৰান্তকৰ
সৰূপ ব্যাখ্যা, কৰে অন্যদৰ ;
নীতিবাদৰ শাসন যন্ত্ৰৰ
কপট খেলৰ হয় পদাৰ্থ আনৰ
নিঃশেষ হবলৈ আমাৰ অস্তিত্বৰ উপক্ৰম
নাচাওঁ নলঙা সমূলি গম

এয়া কেনে আমাৰ অসময় ?

এয়া কেনে আমাৰ অসময় ?

তথাপিও—

আমাৰ দেশ নেতাই একোকে নকয়,
সভা সমিতিত মাথো বিশ্বপ্ৰেমৰ হে কথা কয়
আজি, নেতা দেশ মন্ত্ৰী দেশ শাসকৰ
জানো ; সুবিধা হেৰায় অহৰ্নিশ হৃদয়ত ভয়।

আমি কাকনো কৰিম নিৰ্ভৰ ?

আমাৰ কল্লনা জল্লনা কামিহাড় দুবল ;

আমাৰ প্ৰাপ্য আনে দিব

আমাৰ গোবৰ আনে গাব

আজিও যদি এনে ভাবে

জীয়াই থকাৰ কিবিশ অভিলাস থাকে ;

এনে জাতি বিশ্বত নৰব

পাচলৈ নামটিকে কোনেও নকব

নীচ ভীক কাপুৰুষ যদি হয়।

তেন্তে আমি কিহেৰে জীয়াই থাকো

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকো ? **

* * 'নামনাই'ৰ ২৩ শ বছৰ : ০য় সংখ্যা ; মাচ'
১৯৮০ ইং প্ৰকাশিত।

বিশ্ব-মাতৃ—মহালয়া

মহা-সাগৰীয় উপকূলত

পাৰী পাৰী পোহৰৰ জ্বলে দীপাবলী
আগ'লৈ — এটি অনভেদ্য মহাকাললৈ ;
পোহৰ উদ্ভাসিত
অৰূপ সূৰ্য জ্বলে — মাতৃ-মহালয়া
বিহঙ্গম-দৃষ্টিৰে

উদ্ধৃমুখী সোপানত
প্ৰগতিৰ গতি অনিবাৰ্য হুণিবাৰ,
চিৰ-চেতনাকাশ —

মহা-ভৈৰৱীৰ তাম্বুৰ তালৰ মহা-লগনত
সাধনাৰ স্তব ছন্দে শুভ ফুল ফুলে জাতিষ্কাৰ।
লগিত-কলা-কৃষ্টি বিকাশ উৎস জ্বলে প্ৰাণ-শিখা

দিগন্ত-প্ৰসাৰী সংগোপন ভাষা

উন্মীলিত তৰ-সৃষ্টি নাদ শব্দ কলা-কৃষ্টি

অন্তৰ উদ্ভাসি আশিৰ্বাদ জ্ঞান-দৃষ্টি

তুমি মাতৃ সৃষ্টি কাৰী

শত সুষু যুগ-জ্যোতি

আজন্মা-পুত্ৰ-তনয়া।

বিৰাম বিহীন যাত্ৰা

নহয় প্ৰাণ পৰিতপ্ত

জ্বলে মন-বেদনাত অনন্ত অনাহুত পোহৰ-কাকুতি
আভা

আত্মাৰ অনুভূতি পূৰ্ব আলোক স্তব্ধি বিচাৰি প্ৰভা

পূৰ্বতিৰ-আৱহ-সঙ্গীত

এয়া গতি ফুলৰে গুৱনী। * (ক)

* ক) কবিতা দুটি ২৬/৪/৭৮ ইংৰাজী তাৰিখে বৰপেটা
সাহিত্য সভাই বঙালী বিহু উপলক্ষে আয়োজন
কৰা কবি সন্মিলনী সভাত পঠিত।

প্রত্যাশীত শব্দবদেব

কত সেই শব্দ

ধর্ম-ধ্বজা-ধব

ব্রিয়মান এটি জাতিক জগাই

প্রদানিলে যি মহা-বল ।

ধর্ম ভাষা কলা সংস্কৃতি

মুক্ত কবি চিত্ত বিকাশ-বিত,

পৰম-সত্ত্ব তত্ত্ব-এক্য দিলে পৰিচয়

ভকত সাধুসর ভকতি যোগত বিভোল;

উঠিছিল ধ্বনি জয় শব্দ জয়-বোল ।

মানব এক জগত মাজত

কোনো হীন নহয় নীচ জাতব

জগত অনন্ত দৃশ্য অদৃশ্য

সক বর আত্মা অংশ-কপী বাম,

এই যে তেবাব বাক্য শুদ্ধ বিধান ।

দুষ্কৃতি বিনাশ কবি থান-বান,

প্রচাৰিলে তত্ত্ব ধর্ম-নিধান ।

আত্মা-চৈতন্য-অব্যয়-অগম্য

পৰম্পদ, ব্রহ্ম, বিভূতি-জ্ঞান

নির্মুক্ত কবিলে সৃষ্টিৰ বিজ্ঞান;

সেয়ে হ'ল জগতৰ—

শুদ্ধ-সত্ত্ব-সনাতন-মানব-ধর্ম

ঘোষা-দশমব শ্রেষ্ঠ সাব মর্ম;

ভক্তব নগণ্য জ্ঞান-মুক্তি পথ

হবিত শব্দ ভকতি-ধর্ম মত ।

জগতৰ কল্যাণৰ হেতু—

সংস্থাপিলে নাম-ঘর পবিত্র-নিলয়

ভক্তিপথ পৰম্পদ ঘোষণা বিষয়

সেয়ে হে শ্রীশব্দ জগত গুরু বুলি কয় ।

মানব মাজব অম্প্ৰাণ্যতা মহাপাপ

বিমোচন কবি সমাজব অভিশাপ

পবিত্র সৃষ্টিবে ধবণী ধ্বাই

সুন্দর এখনী পৃথিবী গঢ়াব

প্রত্যাশিত পুনঃ সেই শক্তি এবাব ?

কালব নৈবাশ্য, গুচিব জাতিব কলঙ্ক দুর্যোগ,

প্রাণে প্রাণে বুজিব সংহতিব মহা মোল ;

সেয়ে হে জগৎ গুরু শ্রীমন্ত শব্দ জয়

ধ্বনি বোল ।

— x —

স্মৃতি-বেথা

এই বাট দীঘল দীঘল বাট—

নাতি-দীঘল

পথৰ ভৰা শইচ লিহিৰি লিহিৰি পাত

মিনিকি মাধুৰী ধান

শিহবোৰ মাতে হালিজালি

চপাওঁতা আছে জানো নাই ?

এই দেশ বিমোহিনী অসমী-আই !

শিল্পীৰ জন্ম-যাত্রা জনম উন্মাদ

এনে এক প্রতিভা-শিল্পী -

বিভূষিত “কলা-গুরু” নাম ।

চন্দে ছন্দে তালে তালে

পথৰত বিচাৰি ফুৰা

কিবা উম-ঘাম

দেশৰ মাটিতে পুষ্ট কৃষ্টিৰ বিধান ;

বিহুৰ বাঁহীত স্তব তুলি নৃত্য-গীত

দেওধনি ওজাপালী মিশ্ৰিত শঙ্কৰৰ কীৰ্ত্তী

প্রধান ।

সৃষ্টিত বিদ্বৰ তুলি কৰিছিল সন্মান

বিনন্দীয়া যুগমীয়া দুই পাৰাপাৰ

নাচি নাচি গাই গাই তুলিছিল বাক্য ।

এনে সৃষ্টিৰ অৱয়ব কিহেৰে বুজাম ?

তুলাপাত অক্ষীত স্মৃতিৰ বিধান

সেই স্বৰূপ উজলিব,

যেনে আমাৰ প্রতিভাৰ সৃজ্ঞান । **

— x —

*কলাগুরু বিমূৰাভাৰ ১১তম বাৰ্ষিক স্মৃতি দিবস উপলক্ষে
বৰপেটা সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা সভাত পঠিত ।

মই এজন সৈনিক

মই এজন সৈনিক

মোৰ হাতত আছে মাৰণ-অস্ত্র

কল্মাৰ কলুষিত

লাঞ্ছিত বঞ্চিত প্রতাপিত বিভাৰিত কদৰ্য্য বিভ্রাট

যন্ত্রণা ক্লিষ্ট বিপদগামী

দুশ্চক্ৰা উগ্রতেজা প্রতিহতা—

তেনে গতিৰ কৰিম প্রতিবোধ

কৰিম তাতে ভীষণ আঘাত,

সমাজৰ গুচাম দূৰ্য্যশ

ধুই নিকা কৰা অংবহ

শান্ত স্তব্ধ মহান-ব্রত

গতি অবিৰল

নহয় যাত্রা ন্যায় পথৰ বিকল বিশ্বল

সেয়ে হে মোক সৈনিক বুলি কয় ।

মই এজন সৈনিক

মোৰ হাত দুখন তেজেৰে ধোঁৱাইত

বধ-ধৃত-তস্তব-আপচুৰ

তেজেৰে বাঙলী মোৰ অস্ত্র

দেশৰ জাতিৰ মানুহৰ ঘাটে বাটে

ক্লেশ কলুষ দুৰ্কাৰ্য্য অপৰিচ্ছন্ন

দুৰ্নীতি দুৰ্ব্বাদল

ছটা বিচ্ছূৰিত

তাতে কৰিম নিত্য জাগৰণ

নিকা উচতন

সৃষ্টিৰ প্ৰস্ফুৰণ ।

মই এজন সৈনিক,

নিশাৰ আন্ধাৰত, লুপ্তিত ক্ৰকুটিত

নিৰ্ঘাতিত ব্যথিক সন্ধানিত

আক, বলাতকাৰীৰ প্ৰচণ্ড আঘাতত

হেৰাই যাবলৈ ধৰা

নয়-মন-দীপ্তি-উদ্দীপন

গঢ়িম তাতেই

সৃষ্টিৰ নিম্নল উদ্ঘাটন—

সত্য-স-হৃদয়-সংস্থাপন ।

মই এজন সৈনিক

বাষ্টৰ ঘাটে বাটে আছে যি হুৰল

ভীত স্তম্ভিত প্ৰকল্পিত শ্ৰেণীক

দেখুৱাম প্ৰত্যাশ্বান—

মই এজন সৈনিক

কৰিম তাতে প্ৰতিবন্ধৰা

সুচল সুবন্ধ;

জীৱন কৰিম পাত

সমাজ সুবন্ধ ।

— x —

স্বপ্ন-সন্তা—শ্ৰীভূপেন দা' !

সময়ৰ পহুলিমুখত

তোমাৰ অস্তিত্বৰ সুবৰ-নিদাঘ ;

সৃষ্টিৰ প্ৰতিশ্ৰুত নৱ-অংগীকাৰ ।

আমাৰ তপস্যাৰ প্ৰভাতী-সূৰ্য্যৰ

বাগীলগা ৰূপকথা, যাত্ৰাৰ পাতনি মেলা

বদালি এজাক, প্ৰবেশ দাৰত ।

সমুখত বিশাল আকাশ

অলেখ তৰাৰ দীপাবলী

দূৰ দিগন্ত পোহৰায় ।

এই যাত্ৰা—অহোৰাত্ৰ

স্বপ্নোজ্জ্বল উদেল আমাৰ সত্তাৰ

জানো, গতি সেয়া প্ৰগতি অহা আৰু যোৱাৰ বাটে ?

এনে দৰে সাংস্কৃতিক বৰ-লুইত

নামঘৰ মণিকূট পূজাৰ মন্দিৰ—জয়দৌল উজলে ।

এয়া পথ পৰম্পৰা পাথৰ

মোহনীয় অসমীৰ চোতালে পথাৰে ;

স্বপ্ন ফুলাৰ লেখ গ্ৰহৰে গ্ৰহৰে

জাতীয় চৈতন্য প্ৰভাকৰে

কাল-প্ৰতিমাৰ—এটি সূৰ্য্য উঠাৰ এখনি

ইতিহাস—

আমাৰ মনৰ—ভূপেন দা' !

আভুৱা জাতিৰ মুখ-বিবৰ্ণতা

কাল ঘুমটি নীৰৱ লালকাল

কাহানি গুচিব দুখ অনুভাব
 আতৰিব জাতিৰ জাতীয় জড়তা ;
 পঞ্চমুখ পথিকক ক্লান্তিধৰা আবেলিত
 নব-পুৰুষক পৌৰুষ উত্থান ;
 তব সাধনাই, অযাপিত দূৰ ভবিষ্যৰ পৌৰণত
 চিৰন্তন বিভাৱ
 বহু যুগ বহুদল বহুজনলৈ
 দিব সোঁৱৰাই ?
 সৃষ্টিৰ পথৰে পথৰে অতিক্ৰম জীৱনৰ উত্তৰণ
 দিনৰ
 আশাৰ সুক্ৰমেনৱউম লৱ সেই বাতিপুৰা
 হে যশস্বী শিল্পী ! কালগুৰু ! যুগ প্ৰতিনিধি !
 অনাগত ভবিষ্যৰ জীৱন্ত প্ৰভাৱ প্ৰবৃত্ত-জ্ঞান
 আমাৰ বাটত উচ্চাশাৰ আয়োজন
 অস্তিত্বৰ কলবৰ,
 উদয়ৰ ক্ষণ মাত্ৰা পহুলি মুখলৈ'
 পূৰ্বাপৰ অভিজ্ঞান স্মৰণ স্বাক্ষৰ
 এজাক সন্ধানী নাৱিকৰ পালতৰা সোণালী বদৰ
 আঁচল পাৰি মাতৃ-ভূমিৰ চোতালে পথৰে
 ধৰণী মহিয়ান আগজাননীৰে
 আমাৰ প্ৰাণত আৱৰ্তিৰ হেজাৰ অভিলাস
 হে চিনাকি স্মৰ শ্ৰুতি—জনালোঁ প্ৰনাম
 এই ভাৱে বিচাৰো তোমাৰ—জনম যুগমীয়া
 নিবৰধি কাল—আমাৰ তেজস্ক্ৰিয় তপত
 শিল্পী মনৰ মন্দিৰ বাসনাৰ মাজত ।**

** 'নাম নাই'—জুলাই সংখ্যা--১৯৮১ইং প্ৰকাশিত।

তমসা : তবঙ্গ

মঙ্গল উকলি বাজে

মঙ্গল উকলি বাজে

নিত্য-নৱ-সুন্দৰ সাজে

ছিন্ন ভিন্ন গঢ়াৰ গতিত

সমাগত সৃষ্টিৰ নৱ-পট সাজে

প্ৰগতিৰ অঙ্গুৰ বিৰাজে

মঙ্গল উকলি বাজে ।

মঙ্গল উকলি বাজে

সাধনাৰ তপে জপে

সহস্ৰ জনতাৰ মন-প্ৰাণে

লভি বিপুল উচ্ছাস উন্মেষ

মহাবিশ্বৰ দশোদিশ

আত্ম-চেতনাৰ লভি নিৰ্দেশ

শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ গঢ়ি অভিলেখ

মঙ্গল উকলি বাজে ।

সভ্যতাৰ প্ৰতি খোজে খোজে

নীচতা হীনতা অধঃপতিতা

ধূনা ধুন কৰি বিশ্বজল

সৃষ্টিৰ গতি নসহে বন্ধন;

মানৱ পূজাৰ মহা আয়োজন

নৱোৎসাহৰ নৱোন্মেষে

গঢ়াৰ আনন্দে—

জাগে মহান প্রাণ!
 সাধনাৰ নব সূত্রপাত
 মহান আহ্বান
 অবাধ প্রবাহ ছবন্ত সাজে
 জয় ধ্বনিৰে গোঁৱৰ বিৰাজে
 মঙ্গল উকলি বাজে ।
 যুগৰ বকুত নব-জাগৰণ
 যুগ যুগান্তৰ আলোক প্লাৱন
 শান্তিৰ সৌৰভ নিগত—
 সুপ্ত জীৱন কৰে দীপ্ত-মান
 সাধনাৰ সাহে গঢ়ে আলোড়ন
 সম সত্তা আনে জাগৰণ]
 মহান জীবন-ব্রত
 মহিয়ান, নহয় অভিনয়
 অগ্রসৰ সৃষ্টিত উদিত সূৰ্য্যৰ
 সুষম সৰল নিটোল অভ্যুদয়
 প্রতিশ্রুত তপ্ত তেজে
 নিত্য-নব-সুন্দৰ-সাজে
 মঙ্গল উকলি বাজে ।
 মঙ্গল উকলি বাজে
 নিত্য-নব-সুন্দৰ-সাজে
 সুপ্ত জনতাৰ প্রাণে প্রাণে,
 জাগিৰ শিৱ শুভ-ক্ষণত
 ছবন্ত বিদ্রোহী শক্তিমান
 এয়া গতি অজ্ঞেয় দুৰ্কাৰ

সেই প্রাণ প্রকাশ বিচাৰি
 উগ্র তেজ বিকাশ সাজে
 মাতৃপূজাৰ মহান বজ্রৰ
 প্রস্তুতিৰ নব বঙ সাজে
 তেতিয়া প্রাণ কাণ্ডণ পৰশে
 নব-কীৰ্ত্তি হৰণ বিৰাজে
 মঙ্গল উকলি বাজে ॥ ☆

—X—

-
- ☆ ২৪/২৫ ডিচেম্বৰ ১৯৭৭ চন— কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ
 হাজোত অনুষ্ঠিত দ্বিতীয় লেখক শিবিৰৰ কবি সন্মিলন
 সভাত পঠিত ।
 ☆ 'নামনাই'— ফেব্ৰুৱাৰী-১৯৭৮ চন সংখ্যাত প্রকাশিত ।

ভাষা-জননী : সাধক :

এবার প্রণিপাত :—

উঠাহে সাধক হৃদয় উজ্জ্বলি
মিলন উকলি বাজে !
আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী
মধু-মিলনব-জয়-গান-জপ
আলোক সন্ধান সাজে ।

সাহিত্য জোয়ার মত্তে মত্তে
গীত কবিত্ব কাব্য-ছন্দ
জিলিকে প্রভাব স্তম্ভ-মঙ্গল
হিয়ার আলাপন
চিত্ত বিনোদন ;

ভাষা-জননীৰ সেৱক আহা—
মহান-সাধক গণ

আজি-জ্ঞান যন্ত মিলন। উৎস
সমীপত,

আমাৰ চোতালত ;
আমি জ্বলাই দীপ দীপাবিত্তা
জ্ঞান আৱাহন

আহিব শোধক সহিত-বোধন
অজ্ঞান-তিমিৰ দম্বজ বিনাশী
ন-দণ্ড হাতত লই,

আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী

মধু-মিলনব-জয়-গান-জপ
আলোক সন্ধান সাজে,
মাতোঁ আহা সবে

মহা মিলনব আলোক-আধাৰ ।

প্রবীন, নবীন কবি বিদ্যাবান যত
বিধৌত কবি, কবি পুণ্য-শীল

নমাই অকাশী-গঙ্গা ;

ই যে অমোঘ-মন্ত্র

পৰশি হৃদয় ;

প্রচাৰি শান্তি জ্ঞান বস্তি

খণ্ডি অজ্ঞান অমঙ্গল—

সাধিবলৈ' ভাষা-সৌধ

জ্ঞান বিজ্ঞান সাহিত্য অভেদ ;

উঠাহে সাধক হৃদয় উজ্জ্বলি

মিলন উকলি বাজে ;

আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী

মধু-মিলনব জয়-গান-জপ

আলোক সন্ধান সাজে ।

আকাশে বতাহে আলোকানন্দে

মুক্ত বায়ুৰ আয়োজন

পাহৰোঁ আহা ভিন-ভেদ-জ্ঞান

উচ্চ-নীচ-কুলক্ষণ,

হৃদয়-তন্ত্ৰে মহান-মন্ত্ৰে মঙ্গল অশ্রুজল

আকোৰালি ধৰি

তুমি হিয়া হেপাহত
 জনাম আহ্বান।
 হিংসা খিয়াল জাত উপজাত
 নীচ কুলৰ অভিপাত—
 ক্ষুদ্র ভারত পতন মাতিলে।
 তাৰ বাবে জানো নাপাম লাজ ?
 সকাঁয়নি যদি নাথাকে মনত
 কাৰ পৰা পুনঃ আদর্শ পাম ?

সিদিনা এই পুণ্য-ধামত
 পাতিছিল 'মহাপুৰুষ' ধর্ম-মাহ-মেল
 বোঁৱাই ধৰ্মৰ টুটু ;
 হৰি ভকত সন্ত গণে সহঁৰি জনাই
 সমৰপি মন-প্ৰাণে
 প্লাৱিলে ধৰণী/অমৃত বৰষি
 সাধিলে কল্যাণ, নব-নাৰী তক তৃণ মান।
 সেই প্ৰাজ্ঞ, জ্যোতি, শ্ৰেষ্ঠ ভক্ত কৰিগণ
 প্ৰবীন মহান ভাষা জননীৰ
 সেৱক সাধকগণ।

আমি বুজিব লাগিব মহিমা গম।
 আত্মাৰ দীপ জ্বালি
 লম নিজে আকোঁৱালি
 আমাৰো যি আছে কলা-শ্ৰেষ্ঠধন—
 বিশ্বত বিলাস।

তেতিয়া দানব মানব হব, বিশ্ব শুৱাই।
 আহাহে নবীন উদাৰ ছন্দে
 তুমিতৰ শিৰত কৰো মালাদান
 আহা ! আহা ! সবে
 শান্তি-বৰষা,
 প্ৰাণস্ স্মাৰক
 কৰোঁ প্ৰতিপাত, জনাম আহ্বান ;
 হৃদয় হৃন্দুভি বাজে
 মুক্তি মঙ্গল সাজে,
 উঠাহে সাধক হৃদয় উজাৰি
 মিলন উকলি বাজে ;
 আহাহে নবীন জ্ঞানৰ পূজাৰী
 মধু-মিলনৰ জয়-গান-জপ
 আলোক সন্ধান সাজে ॥ *

— X —

* বৰপেটা সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা অনুষ্ঠিত অসম সাহিত্য
 সভাৰ গোলাঘাট অধিবেশনৰ বাবে নিৰ্বাচিত
 সভাপতি বিজোহী কবি শ্ৰীযুত প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী
 দেৱলৈ 'অভিনন্দন' জনোৱা সভাত পঠিত।
 ২১/১১/৭৭ ইংৰাজী সোমবাৰ : স্থান— 'বৰপেটা'
 তৰুণ যুগল হল, বৰপেটা।

—: শ্রীমন্ত শঙ্করদেব :—

কলাকাব কলাগুরু

দিব্য-জ্যোতিস্মান ;

জগতৰ ইন্দ্ৰদেব

পুরুষ প্রধান ।

অনাচাৰ সাধনীর

শক্তি প্রাপ্তভার ;

কদাচাৰ ধ্বংস কৰি

দ্যোতি-আবির্ভাব ।

বিনাশিলে জগতৰ

অজ্ঞান আন্ধাৰ ;

শঙ্কৰ ভাস্কৰ ইটো

সাধিলে সংস্কার ।

সবগীয় পুণ্য-জল

কৰিলে প্রদান ;

জীৱৰ কল্যাণ হেতু

বিলালে গিয়ান ।

‘নাম-ধর্ম’ ভাষা গীত

প্রেমৰ জোৰাব ;

উত্তম ভক্তি পথ

কীর্তন-ঘোষাব ;

গাৰে গাৰে নাম-ঘৰ

হৰিব কীর্তন ;

সঙ্গে পাতি প্রচাৰিলে

গুনী ভক্ত গণ ।

নাই এই

জগতত

শঙ্করৰ ধৰ্মমত

জীৱন সমান ।

মুকুতিৰ শান্তি বাণী

দিলে আনি ধালি ;

পবিত্র পোহৰ পৰি

হল পুণ্য-ধনী ।

মানৱৰ অন্তৰত

জ্ঞানৰ আলোক ;

প্রেৰণাৰ ইন্ধনত

কুতিত লোক ।

বোঁৱাই আকউ ধল

সবগৰ পৰা ;

আলোকিত কৰা দেৱ !

এই বস্তুকৰা ।

সেয়ে হ'ক মানৱৰ

চৰম আদেশ ;

জগতত শ্রেষ্ঠ হ'ক

মোৰ এই দেশ ।

সেৱকৰ পুষ্পাঞ্জলি

দিওঁ চৰণত ;

বৰসা আশীষ-বাৰি

বিবুধ-শিৰত । *

— x —

* মিকিৰ পাহাৰ জিলা শ্রীমন্ত শঙ্করদেব সংঘৰ ৭ম

বাৰ্ষিক (৫২৪ শঙ্করব্দ) অধিবেশনৰ পাৰ্থক্যৰাত

অনন্ত কলৌল পণ্ডিত

বিহুৰ পেপাৰ সুৰ

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ

পাহৰা সুৰধনি

তুলি হিয়া কৰা জুৰ ।

বহাগৰ বঙা বেলি

কালি গগণা ভেৰি;

গগণে পবনে "বিহু"

বজ্জন জনাই তুলি ।

বাংঢালি ডালিমীয়ে

বিহু বলিয়া হ'ল

'কু-হু-কু' সুৰ তুলি

বিহুটি চৰায়ে গালে।

গছে বনে কুঁহি-পাত

ঢোল মৃদঙ্গ জাত;

আকাশৰ বঙা-বেলি

'বিহু-গুৰি' সিঁচি তাত ।

বিহু বৰীয়া মনে

নাচ নাচনী চেৰে চেৰে;

পাটে মেজাদৰী পিন্ধি

সাজি কাচি যত মানে ।

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

চেও-ধৰি বাহিৰ হ'

পেপাৰ 'টি-হি-টি' সুৰে

বিহুৰ বতৰা ক'

গাঁৱে গাঁৱে বিহু-নাম

বিহুতলি সেৱা থান;

সাদৰে আদৰি আন

ৰাতি ৰোৱা 'বিহুবান' ।

ডেকা বুঢ়া সাজু হোৱা

বহাগী পালেহি শুনা;

বিহুৰ বতৰা ক'ই

কৰা প্ৰীতি আৰাধনা ।

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ;

পাহৰা সুৰধনি

তুলি হিয়া কৰা জুৰ ।

আহি পালে বাৰিষা

ন'ই জুৰি ঝৰণা;

লুইতৰ কোলাহল

বাজ পেপা বাজনা ।

অসমী আমাৰ ঘৰ

বিহু বাপতীয়া ধন,

তুলি পেপা বজা সুৰ

তেওঁ বাক কিবা দুখ

বাজিও নেবাজ সুৰ,

নেবাজ এবাৰ কিয়

হিয়া মন কৰি জুৰ ।

উজনি নামনি ছানি

উলহ মালহ কবি

পাহাৰে ভৈয়ামে মিলি

মহা-সমলয় কৰি

নাই কিয় সেই মৈত্ৰী

নাই ভাতৃ ভাৰ নাই,

অভিন্নৰ বিহু স্তব

তুলি আজি বজা নাই।

বিহুৰ পেঁপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ,

পাহৰা স্তবধবনি

তুমি হিয়া কৰা জুৰ।

নতুন চেতনা আনি

দিয়া পেঁপা দিয়া ছেৰা;

প্ৰেম প্ৰীতি হলিগলি

প্ৰাণে প্ৰাণে তুলি ধৰা। *

— x —

* ১৯৭৬ ইংৰাজী চনত গৌৰৱনা মৌজা ভিত্তিত আয়োজন
কৰা বিহু-উৎসৱৰ কবিতা প্ৰতিযোগিতাৰ প্ৰথম পুৰস্কাৰ
প্ৰাপ্ত।

বাঁহুকৰ

বাঁহুকৰ !

মোৰ জীৱন পটৰ

আঁৰে আঁৰে

মোৰ মানস কুণ্ডৰ

পাৰে পাৰে

শত ভাৰ ভাৰ নাৰ

তালে তালে

কত বিচিত্ৰ খেলা আছে

বাৰে বাৰে।

তোমাৰ !

মহিমা বাক্য কত

ঘনে ঘনে

কলা বগা বিজুলী ৰূপ

ফনে ফনে

জাগে আক ভাহে যশ

স্তবে স্তবে

তিৰ্বিৰ্ ভুমুকে স্তব

নৱে নৱে।

মোৰ !

অন্তৰত বাজে ছন্দ

গানে গানে

তোমাৰ স্তবধী গন্ধ

ভনে ভনে
পৰাণ কল্পিত হয়
থবে থবে
পুত ভাৱ খেলাৰ
আবে আবে ।

হে বাহুব !!

অজলা নয়ন হকে
ছায়া মায়া
ককণাত শিয়বে গা
ঘনে ঘনে
নিকাৰ ভুজাৰ ভয়ে

কোনো ক্ষণে !
ব্যথাৰ হৰ্ত্ত মই

মনে প্ৰাণে । *

—x—

স্কলৰ আলোচনীত প্ৰকাশিত ।

অসম কেশৰী : স্মৃতি-তৰ্পন

অগ্নিমন্ত্ৰ তেজস্বী ভাষাৰে
শতগ্নি-বান জুৰি
স্বদেশৰ নেতৃত্ব বীৰদৰ্পে ল'ই
দেশৰ জাতিৰ ভাষাৰ শতক
আক যত যত প্ৰতিদন্দী
কৰি পৰাভুত
নবোৎসাহৰ দিলা উদ্দীপনা ।
হে ভাষা সাহিত্যৰ বীৰ !
তুমি নোহোৱানে অসম-কেশৰী ?
দেশ হ'ল জীৱনৰ পন
দেশেই তব ধ্যানৰ সমল
যোগৰ মন্ত্ৰ হ'ল—
দূঢ় কই দেশ গঢ়াৰ, নতুন কল্পনা ।
এইখন দেশ মানুহৰ দেশ
অতীতৰ অভিলেখ লিখিলা বিশেষ
ভীক্ষু-কাপ ধৰি
প্ৰচণ্ড ভাষাৰে দিলা পথৰ উল্লেখ ।
দেশ গ'ল ভাষা গ'ল
গ'ল বুলি সংস্কৃতি
ছন্দে ছন্দে জাগৰণ বাণী
দৃঢ়তাৰে সৌৰ্য্য-মন্ত্ৰজালি
তপ্ত বাণী লিখি লিখি

স্বপ্ন জনতাক

জগোৱাৰ কবিতা প্ৰয়াস ।

“তুমি” কাব্য আধ্যাত্মিক ভাৱৰ উৎস
‘আহুতি’ হ’ল জনতাৰ প্ৰেৰণাৰ বহুতি
‘চেতনা’ নৱ-দীপ্তি ডেকা তেজ ‘ডেকা-অসম’
কাকতৰ—

সেয়া নৱ-উৎস ।

স্ব-ক্ৰিয়, স্ব-নাম, মাতৃ-ভূমিত প্ৰতিষ্ঠাৰ হেতু
তুমি তেনে দিলা আহি
‘স্থাপন কৰ স্থাপনকৰ’ গ্ৰন্থ সিখনিৰে—
বেদ-কপী ডেকা-‘ডেকেৰীৰ বেদ’ ।

হে অগ্নি কবি !

আই অসমী ! আই ভাৰতীৰ বাঁৰ
তোমাৰ প্ৰাণৰ মন্ত্ৰ প্ৰগতিৰ সূৰ্য্য
গীতৰ ধ্বনি তুলি কবিহিলা জনাক উৎবুদ্ধ ।

সেয়ে হে,—বাচিলে তোমালৈ

অসম সাহিত্য সভাই
মাৰ্ঘেৰিটাত, একবিংশতি অধিবেশনৰ
সভাপতিৰ প্ৰশস্ত আসন
সেয়েহে নে শোভা হ’ল তোমাৰ জীৱন ?

নীল-কণ্ঠ যদিও

হয় দিগম্বৰ

তেও জানো নাপায় শোভা ?

তোমাৰ যোগ্যতাৰ

সেই দৰে

ব’ব প্ৰতিলেখ

অসম দেশ আৰু অসমীয়া ভাষা

ভাৰত বৰিষত

থাকে বত কাল মানে । *

— x —

১২/৮/৭৮ ইংৰাজী তাৰিখে বৰপেটা আলোচনা চক্ৰৰ
সৌজন্যত কয়াকুছি সাহিত্য সভা গঠন উপলক্ষে
আয়োজন কৰা সভাত পঠিত ।

ককা-নীলমণিঃ সত্য-গুণ-মণি

(সুঁৰবি)

আমাৰ বাবে মাথোন তুমি— নোহোৱা অকল ককা

আমাৰ দেশৰ জীৱন্ত মনৰ

শান্তনু-কুলজ স্বৰূপ-প্ৰদীপ আছিল। প্ৰত্যক্ষ ভীষ্ম-সখা ?

সন্ধানী মনেৰে সাহিত্য সংস্কৃতি ধৰ্ম্ম ৰাজ নীতি

চাৰি দিশ বাক্যৰে সাঙুৰি

সমাজ নীতিৰ সংস্কাৰ বিচাৰি,

দ্বিতীয় পাণ্ডৱ সমে চাৰ

চক্ৰবেহু জিনি নেতৃত্বৰ কত দণ্ডধৰি ;

প্ৰস্তুতিত কৰিছিল। দৃঢ় অঙ্গীকাৰ

অৰূপ-ৰূপহ-ভাৱ-মঞ্জৰী

সৃষ্টি সমলয়—

‘জ্যোতিকণা,’ ‘মানসী’ ‘গুটিমালি’

‘জিজিৰি,’ ‘সন্ধানী,’ ‘চিন্তামণি

আৰু আলোচনী,’ ‘বাতৰি’

ভাৱ-অন্তৰীক্ষ অভিজ্ঞান বিস্তাৰি মহান-মন্ত্ৰ উচ্ছ্বাসি

মাতৃ-পূজাৰ বেদিত যি পদদিল। অঘাৰলী

আমাৰ মাঙত সেই গুণে যুগে যুগে

নিঃস্ব শাশ্বত স্বৰত্ন—নীলমণি ।

হে বাগ্মীবৰ ! বাগ্দেরী তনয় ! গুণমণি,

কত সন্মানেৰে বন্দিত মণ্ডিত তব যশ জয় জয় ।

আৰু তব যশ কীৰ্ত্তি উদিত ক্ষণত সন্তোজ ৰূপত

পৰিমা উচ্ছল

নৱ-বাতিপুৰা—

আমাৰ যাত্ৰাৰ প্ৰস্তুতিত

তদ্ভাঙা প্ৰতিশ্ৰুতিৰ উৎস উমূলি

অভিনৱ উৎস ৰূপ-সঞ্জিবনী

ভাৰীকাল প্ৰেৰণাৰ—অগ্ৰজ

হয় যেন নিবৰধি এটি ‘জীয়া স্মৃতি বোঁৱতি’ প্ৰবাহ

অ' মোর নিছলা দেশ ?

অ' ! মোর নিছলা দেশ

কিয় স্তম্ভ হলা;

নীৰবে সহিম বুলি

তেজ কাক দিলা ?

অনাদর অরহেলা

তোমার পুত্র;

মুশুনিলো কাহানিও

যুগ যুগান্তর ।

বুবঞ্জীয়ে বিড়িয়াই

মাতে বাক মোক;

তাহানির পরাক্রম

পালে জানো লোপ ?

পবিত্র ধৰমে ধন্য

এই পুণ্য-স্থান;

প্রকৃতির দেব-কন্যা

ঋষি শ্রেষ্ঠ জ্ঞান ।

কুলদেবী কুলনারী

কুলর বমনী;

যুগে যুগে ধন্যা-দেবী

বীর প্রসন্ননী ।

তাহানির মহাবীর

বীর ভগদত্ত;

শঙ্কর মাধবদেব

সার ধর্ম-তত্ত্ব ।

শঙ্কর ধর্মধ্বনি

ধৌত মাতৃ-ভূমি;

মাধবদেউ মহাযোগী

গীত পদে শুনি ।

লাচিতর দেশ এই

দেশ ফুকনর,

নহয় নিছলা মাতৃ

আনব পুতৌর ।

মহাসতী জয়মতী

ধরি দৃঢ়-পন;

কণকলতা বীৰাঙ্গনা

কবিছিল বণ ।

সাহিত্য সঙ্গীত আক

নৃত্য গীত বাদ্য;

কোন কাহানিয়ে বন্দ্য

কব কার সাধ্য ?

তথাপি অসম-দেশ

সমস্যা বহুল;

এনে কীরিতি আজি

কিয় হয় সিথিল ?

ভূতর দাহন বাক

শাপ বিমোচন;

পূর্বর গরিয়া যশ

হওক সাধন ।

ভূষণ

সময়ৰ গেৰিখৰা
 দীৰ্ঘনাদ
 অনন্ত আকাশে ঘেৰা
 শাখত ইতিহাস
 এলানি পোহৰ
 জ্যোতিস্মান ;
 হাউলি পৰে
 খিৰিকীৰ ফাঁকেৰে জাউবীয়ে জাউবীয়ে
 বহি-বাগ
 আক মুক্ত বায়ুৰ গোলক বিচাৰি
 উকা উকা চগাভাকে
 মাতে সিহঁতৰ
 অপমৃত্যু ;
 সেই মৃত্যুয়ে আঁকে
 নৱ নৱ চামে চামে অহা চগাবোৰৰ
 একোখন নতুন-পট ;
 তথাপিও সিহঁতৰ
 কিয় তৃষিত প্ৰাণ ? *

* শ্ৰীযুত ভাৰত দাস সম্পাদিত “সেৱক”ৰ ১৯৬৯ চনৰ
 বৰপেটাত দ্বিতীয়বাৰ অনুষ্ঠিত অসম সাহিত্য সভা
 উপলক্ষে বিশেষ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ।

মন্ত্ৰ

মুগ্ধবী উঠক
 কৰম মন্ত্ৰত
 উঠক ধৰণী শুই;
 পুষ্ট কৰা, তুষ্ট কৰা
 কৰম জুৰা
 জীৱন আছতি দি ।
 দেশৰ মাটিত
 বিলাই দিয়া
 বন্ধন খোলা, জীৱন যি ।
 বিশ্ব পিতাৰ বিশ্ব-লীলা
 কৰ্ম প্ৰদৰ্শনী;
 বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডত
 দিনে ৰাতি উঠিছে ধৰণী ?
 সেই মহা মন্ত্ৰত বিলাই দি
 কৰ্ম কৰা জীৱন-ভূমি ।

)

মন্ত্ৰ

এটি নতুন যুগৰ বাজপথ

সময়ৰ এই চুবলু নদীৰ

ধবশ্ৰোতা সোঁতৰ তীব্র আঘাত;
প্রতিধ্বনিত হ'ল প্রতিধ্বন হৃদয় ক'পাই
বহাগৰ প্রথম পুৰাৰ
প্রথম বঙা সূক ঘটি
প্রভাসৰ প্রতীক্ষা

জাগৰণ প্রবাহ

এটি নতুন যুগৰ বাজপথ
জন্মকণৰ সকলোবোৰ
এই সৃষ্টিৰ প্রভাবৰ
অনাগত শক্তিৰ গতি-আনুগ্ৰহ

— X —